

TONEELHUIS
**OLYMPIQUE
DRAMATIQUE**

Tony Kushner
**ANGELS IN
AMERICA**

“In november 1985 stierf de eerste man die ik persoonlijk kende aan aids. Bill was een danser waar ik enorm verliefd op was. (...) En ik had een droom: Bill was stervende – ik weet niet of hij echt stervende was, maar hij had zijn pyjama aan en zat ziek op zijn bed – het plafond zakte in en er kwam een engel binnen. Ik schreef toen een gedicht. Ik ben geen dichter, maar ik schreef iets. Het was pagina’s lang. Nadat ik klaar was, legde ik het weg. Niemand zou het ooit lezen. De titel was *Angels in America*.”

Tony Kushner

TONEELHUIS | OLYMPIQUE DRAMATIQUE

ANGELS IN AMERICA

tekst **TONY KUSHNER**

vertaling **CAREL ALPHENAAR**

regie en bewerking **TOM DEWISPELAERE, STIJN VAN OPSTAL**

dramaturgie **ELLEN STYNEN**

met **TINY BERTELS, EVELIEN BOSMANS, LUKAS DE WOLF, LUKAS SMOLDERS, TIJMEN GOVAERTS, SANNE SAMINA HANSEN, PETER VAN DEN BEGIN, DARRYL E. WOODS**

scenografie en lichtontwerp **STEF STESSEL**

kostuums **ILSE VANDENBUSSCHE**

muziekontwerp **LIESA VAN DER AA / ONE TRICK PONY**

regieassistentie **LUTJE LIEVENS**

stage regieassistentie **TINE PIRQUIN**

kijkstage **P.U.L.S. TIMEAU DE KEYSER**

productieleiding **KRISTIEN BORGERS**

stage dramaturgie/productie **MARTHE DE RUYSSCHER**

technische productieleiding **STEFAAN DELDAELE, STIJN COOLS**

techniek licht **BARBARA DE WIT, FRANK HARDY**

techniek geluid **JEROEN KENENS**

techniek decor **FIK DRIES**

techniek Bourla **PIM JANSSEN, HENK VANDECAVEYE, ILSE VAN DEN DORPEL, FILIP VAN BERENDONCKS, SAM GEERTS, BERT DEMEULENAERE, MAARTEN DOCKX**

tourmanagement **STEFAAN DELDAELE**

uitvoering kostuum **KOSTUUMATELIER TONEELHUIS: CINDY DIERCKX,**

MONIQUE VAN HASSEL, KATHLEEN VAN MECHELEN

uitvoering decor **DECORATELIER TONEELHUIS: JAN PALINCKX, SENNE SULS, KARL**

SCHNEIDER, PATRICK JACOBS, NIELS ANTONISSEN, FIK DRIES, MARJAN VERACHTERT

productie **TONEELHUIS**

met de steun van **TAX SHELTER MAATREGEL VAN DE BELGISCHE FEDERALE OVERHEID, CASA KAVKA PICTURES, ISABELLE MOLHANT, CASA KAVKA TAX SHELTER EMPOWERED BY BELFIUS**

met dank aan **EDITH CASSIERS, MARCEL EN BILL DEWISPELAERE, PATTI MENS, PROF. DR. VIVIAN LISKA (DIRECTEUR INSTITUUT JOODSE STUDIES, UNIVERSITEIT ANTWERPEN), PAUL GYBELS (DOCENT JIDDISCH, UNIVERSITEIT ANTWERPEN), THE PHOEBUS FOUNDATION, BART HELLINCK (FONDS SUZAN DANIEL), PATRICK REYNTIENS, AMSAB, (MEDEWERKER/ ERVARINGSDESKUNDIGE SENSOA), GUIDO TOTTE, HET ROZE HUIS, HET MAS, BENJAMIN VERDONCK, DE ROOVERS, JACKIE SCHWARTZ**

ROLVERDELING

De Engel – **EVELIEN BOSMANS** – De vier goddelijke Emanaties, Fosfor, Lumen, Fluor en Kaars, gemanifesteerd als Eén: De Continentale Vorstelijke Waardigheid van Amerika.

Roy Marcus Cohn – **PETER VAN DEN BEGIN** – Een succesvol New Yorks advocaat en officieuze makelaar in macht.

Joseph ‘Joe’ Porter Pitt – **TIJMEN GOVAERTS** – Hoofdgriffier bij het Federale Hof van Beroep, rechterhand van rechter Theodore Wilson. Getrouwd met Harper.

Harper Amaty Pitt – **SANNE SAMINA HANSSEN** – De vrouw van Joe. Heeft pleinvrees en een lichte valiumverslaving.

Louis Ironson – **LUKAS DE WOLF** – Tekstverwerker bij het Federale Hof van Beroep. Vaste vriend van Prior.

Prior Walter – **LUKAS SMOLDERS** – Vaste vriend van Louis, werkt af en toe als ontwerper van bars of als cateraar. Daarnaast leeft hij bescheiden maar met veel stijl van een klein trustfonds.

Hannah Porter Pitt – **TINY BERTELS** – Moeder van Joe. Woont in Salt Lake City. Leeft van een militair pensioen van haar overleden man.

Belize – **DARRYL E. WOODS** – Een gediplomeerde verpleger en voormalige dragqueen. Zijn eigenlijke naam is Norman Arriaga. Belize is zijn dragnaam.

Rabbi Isidor Chemelwitz – **TINY BERTELS** – Een joods-orthodoxe rabbijn.

Mister Lies – **DARRYL E. WOODS** – Imaginaire vriend van Harper, touroperator.

Henry – **TINY BERTELS** – De dokter van Roy.

Emily – **EVELIEN BOSMANS** – Een verpleegster.

Martin Heller – **SANNE SAMINA HANSSEN** – PR-verantwoordelijke van het departement Justitie van de Reagan-administratie.

Ethel Rosenberg – **TINY BERTELS** – Communiste en vermeende spion. Veroordeeld voor landverraad en geëxecuteerd.

OVER ANGELS IN AMERICA

TUSSEN HOOP EN VERSCHRIKKING

Ellen Stynen

“Ik denk dat toneelstukken een herinnering kunnen vasthouden, of geheugenverlies kunnen voorkomen over zaken die het waard zijn onthouden te worden.”
(Tony Kushner in *Seattle Times*, 10 augustus 2014)

New York, 1985. Vijftien jaar voor het derde millennium. De aidsepidemie heeft al duizenden slachtoffers gemaakt; de ultraconservatieve president Ronald Reagan kijkt de andere kant op. *Angels in America* van Tony Kushner (°1956) is één grote aanklacht tegen dat tijdperk. Het bestaat uit twee aparte toneelstukken, *Millennium Approaches* en *Perestroika*, die samen meer dan zeven uur duren.

Het eerste deel, *Millennium Approaches*, gaat in 1991 in première in San Francisco. Begin 1992 wordt het ook in Londen uitgebracht, waarna het opgepikt wordt door Broadway. Eind 1992 worden de twee delen voor het eerst na elkaar gespeeld in Los Angeles.

Angels in America krijgt laaiende recensies en belangrijke prijzen, en is sinds de première niet meer van het repertoire verdwenen. In 2003 brengt HBO de miniserie *Angels in America* uit, met o.a. Al Pacino, Meryl Streep en Emma Thompson in een regie van Mike Nichols. In 2004 gaat de operabewerking van Péter Eötvös in première in Parijs. Guy Cassiers regisseert *Angels in America* in 1995 voor het RO theater in Rotterdam, Ivo van Hove maakt in 2008 een bewerking bij Toneelgroep Amsterdam, en in 2015 volgt de versie van Marcus Azzini bij Theater Oostpool in Arnhem. In België is er in 1994 de Franstalige versie van Brigitte Jaques voor Théâtre National. Olympique Dramatique brengt de eerste Vlaamse bewerking.

ER ZIJN GEEN ENGELEN IN AMERIKA

(Louis in *Millennium Approaches*, bedrijf 3, scène 2)

Wanneer hij in 1987 een schrijfpdracht van Eureka Theatre in San Francisco krijgt, weet Tony Kushner meteen waarover hij het wil hebben: Roy Cohn, aids en de mormonen. De beruchte en nietsontziende advocaat Roy Cohn – ooit de rechterhand van communisten- en homojager Joseph McCarthy – is kort daarvoor, eind 1986, gestorven aan de gevolgen van aids. Cohn had zijn hele leven hardnekkig ontkend dat hij homo was, en zou tot op zijn sterfbed volhouden dat hij leverkanker had. Ondanks zijn haat voor de corrupte republikein voelt Kushner

ook verwantschap met Cohn, die net als hij Jood en homo is. Samen met Roy Cohn haalt Kushner nog een ander historisch personage binnen in het stuk: Ethel Rosenberg – een Joodse vrouw die in de jaren vijftig de doodstraf kreeg nadat ze, mede door toedoen van Cohn, samen met haar man veroordeeld werd voor het lekken van atoomgeheimen aan de Sovjet-Unie.

Tegenover de joodse gemeenschap (met de personages Louis, Roy en Ethel) plaatst Kushner de mormonen (vertegenwoordigd door de personages Joe, Harper en Hannah): een relatief jonge religie die compleet verweven is met de Amerikaanse geschiedenis en gemarkeerd is door migratie, mythevorming en bloedvergieten. De geschiedenis van de mormonen komt overeen met de geschiedenis van de Amerikaanse expansiepolitiek in de 19de eeuw, en heeft veel van de traditionele Amerikaanse waarden (geen seks voor het huwelijk, geen echtscheiding, abortus of euthanasie, vrouwen aan de haard, ...) geïncorporeerd.

“The question I am trying to ask is how broad is a community’s embrace. How wide does it reach?” Kushner vraagt zich af in hoeverre een gemeenschap zich kan openstellen. Kan de LGBTQI+-gemeenschap de hypocriete Roy Cohn omarmen en erkennen als een van hen? Kunnen Louis en Joe als homoseksuelen toch deel blijven uitmaken van respectievelijk de joodse en mormoonse gemeenschap? En hoe ver reikt de verantwoordelijkheidszin van de burgergemeenschap, in een individualistische maatschappij waar zorgen voor de zieken blijkbaar niet vanzelfsprekend is?

Verbeelding

*Eén ding snap ik niet. Als ik je nog nooit gezien heb, wat zo is, dan kan jij niet in mijn hallucinatie voorkomen, want als de geest in staat is iets te produceren dat er niet al in zit – ik bedoel: fantasie is toch niet scheppend.
Slaat dit ergens op?
(Harper in *Millennium Approaches*, bedrijf 1, scène 7)*

De ondertitel van *Angels in America* is *A Gay Fantasia on National Themes*. En een Fantasia is het inderdaad. De realistische vertelling is doorspekt met surreële elementen: dromen, hallucinaties, verschijningen, sprekende poppen, ... “Vaak hoor je dat wanneer de realiteit ondraaglijk en ontoereikend is, mensen in fantasie vluchten. Door middel van hun verbeelding slagen zij er uiteindelijk in toch bepaalde grenzen te overschrijden. Deze functie van verbeelding en – in het verlengde hiervan – creativiteit heeft mij altijd geïntregerd: het troosten en mogelijk maken van overleving. Alleen door middel van verbeelding zijn hoop en verandering denkbaar.” (Tony Kushner in *Vrij Nederland*, 9 oktober 2004)

Volgens Louis – Kushners alter ego in het stuk – heeft Amerika geen spiritueel verleden. Het aantal bovennatuurlijke momenten in *Angels in America* lijkt het tegendeel te bewijzen. Kushner betreurt dat er in de meeste progressieve ideologieën

geen plaats is voor het mysterieuze en het transcendente. Harper slaagt er dankzij haar verbeelding blijkbaar wel in om iets nieuws te creëren, ook al denkt ze dat dat niet kan. Haar dromen helpen haar om tot inzichten te komen en keuzes te maken. Er is wel degelijk plaats voor spiritualiteit in Amerika.

Stasis versus verandering

Tony Kushner ziet hoe Ronald Reagan en zijn partijgenoten de klok proberen terug te draaien, uit heimwee naar een Amerika uit het verleden. Net zo vraagt de Engel aan Prior om onder de mensen de boodschap te verspreiden dat ze moeten stoppen met bewegen, met migreren, met veranderen.

DUS STOPT MET BEWEGEN!

Forsake the open road

Vermengelt Uzelve niet en Trouwt ongemengeld

Laat Diep Uw Wortels Groeien

Zoek niet, tracht noch vind

Doorgrond de aarde niet, do not try to find haar delicate deeltjes

U verstaat Haar niet / U vernietigt Haar

U evolueert niet / U vertrappelt (...)

Werktuig van het Boek

In Uw bloed / Schrijven wij

Stilstand. Stasis

The END

(De Engel in *Perestroika*, bedrijf 2, scène 1)

Tegenover het verlangen naar stasis of stilstand plaatst Kushner hoop en verandering. Niet voor niets geeft hij het tweede deel van het stuk de titel *Perestroika*, naar de hervormingspolitiek van Michail Gorbatsjov in de Sovjet-Unie. Terwijl in het eerste deel van *Angels in America* alle zekerheden en veiligheden onderuitgehaald worden, gaat *Perestroika* over het gevaar maar vooral de mogelijkheden na de ontploffing. Hoe pijnlijk verandering ook is, ze is noodzakelijk. De status quo moet afgewezen worden.

Angels in America is sterk beïnvloed door de teksten van de Duits-Joodse cultuurfilosoof Walter Benjamin. In 1940, kort voor zijn dood, schrijft Benjamin een tekst over 'de engel van de geschiedenis', gebaseerd op de tekening *Angelus Novus* van Paul Klee. Hij beschrijft hoe de allegorische engel vol afgrijzen naar het verleden kijkt, en achterwaarts de toekomst wordt ingeblazen door de storm van de vooruitgang. "Walter Benjamins les is: blij ondanks alles vechten. Benjamin was van mening dat de mensheid, ondanks eeuwen van rampspoed, de plicht had een nog onbekende en misschien zelfs onheilspellende toekomst te betreden en actief vorm te geven. Zijn parabel is feitelijk een ode aan het leven, ondanks alles." (Tony Kushner in *Vrij Nederland*, 9 oktober 2004)

Politiek theater

*Dit zijn maagsappen, Joe, enzymen, zuren, ingewanden
Dat is wat dit zijn, samentrekkende darmen, bloedrood vlees, het
stinkt hier. Dees is politiek, Joe. Het spel van overleven
(Roy in Millennium Approaches, bedrijf 2, scène 6)*

Kushner steekt zijn afkeer voor het republikeinse gedachtegoed niet onder stoelen of banken. Als reactie op het stilzwijgen van Reagan beklemtoont hij in *Angels in America* dat gezondheidszorg een politieke kwestie is, en een mensenrecht. En dat mensen op elkaar aangewezen zijn, alle individualisme en zelfredzaamheid van ‘the American Dream’ ten spijt.

In zijn essay *Notes about Political Theater* tracht Kushner te definiëren wat het betekent een politiek theaterauteur te zijn. “Het individu is belangrijk voor ons, we kunnen ons erom bekommeren. Maar we zijn blijklaar niet in staat om ons te bekommeren om thema’s, of ideeën, of gemeenschappen...” De politieke theaterauteur moet volgens Kushner het individu overstijgen, en uitzoomen naar de effecten op grote schaal van historische omstandigheden.

“Theater heeft altijd een vitale band met geschiedenis gehad; het onderzoek en, ja, het onderwijzen van geschiedenis moet als een functie van alle politiek theater gezien worden.” Kushner schrijft zich met zijn oeuvre los van het moderne Amerikaanse theater waarin doorgaans individuen of families centraal staan, en wortelt zijn werk in specifieke historische momenten. Hij wil de toeschouwer doen nadenken over politiek, geschiedenis, persoonlijke en nationale identiteit, en over de eigen verantwoordelijkheid in het vormgeven van een andere wereld. Via zijn politiek theater hoopt hij zijn publiek onrechtstreeks binnen te trekken in de wereld van strijd, verandering, activisme en revolutie.

HET GROTE WERK BEGINT

(Prior in *Perestroika*, Epiloog)

“Ik heb denk ik altijd vanop deze plek geschreven: op het scherp van de snede tussen verschrikking en hoop. Dat is vertrouwd terrein, al is de snede vandaag scherper dan ze ooit geweest is. En de twee werelden die ze scheidt - een van licht en een van duisternis - lijken respectievelijk schitterender en onpeilbaarder, meer tegenovergesteld dan ooit tevoren.” (Tony Kushner in de inleiding van de herziene uitgave van *Angels in America* in 2012)

Ondanks het feit dat *Angels in America* aan een specifieke plaats en tijd gebonden is – New York, 1985-1986 – wordt het ondertussen al bijna dertig jaar gespeeld in de Angelsaksische wereld en daarbuiten. Het houdt een aantal zwarte en traumatische bladzijden uit de Amerikaanse geschiedenis blijvend onder de aandacht, maar het heeft ook raakvlakken met vandaag.

Angels in America eindigt met een epiloog met daarin een flash forward naar 1990. Een hoopvolle blik in de nabije toekomst, met o.a. de val van de Muur en het einde van de Koude Oorlog. Kunnen we anno 2019 de toekomst nog met evenveel hoop inkijken? Het activisme van de LGBTQI+-beweging heeft vruchten afgeworpen, al is de strijd nog lang niet gestreden. De aidsepidemie is ingedijkt; het aantal hiv-besmettingen is nog steeds hoog maar dankzij medicatie kan het virus onder controle gehouden worden. Maar met onder meer de klimaatopwarming en de migratieproblematiek dienen zich nieuwe mondiale crisissen aan. En het politiek ondenkbare is toch gebeurd: Donald Trump is president van de VS geworden. Is het tijdperk van Roy Cohn überhaupt voorbij? Geldt Kushners boodschap van hoop ook vandaag? En is hoop alleen nog wel voldoende?

“Ik ben een kind van de verlichting. Ik hecht aan wat Kant zegt. Ik geloof dat er een genetisch bepaald verlangen in mensen zit dat hen voortdurend beweegt de wereld te verbeteren. Maar ik denk niet dat vooruitgang en verbetering vanzelf gebeuren. Het is een politieke en morele verantwoordelijkheid die je als mens moet nemen. En het is ook een privilege. Hoop is realistisch, en wordt niet van boven op ons “ingestraald”. Voor hoop moet je hard werken. En het is nog harder werken om hoop uit te laten komen. Vooral nu.”

(Tony Kushner in *Vrij Nederland*, 9 oktober 2004)

Angelus Novus © Paul Klee

HARPER

Ik heb gedroomd dat we er waren
Het vliegtuig wipte uit die veilige lucht
en kwam in de buitenste laag terecht, van de ozon
Die was gerafeld en kapot
Grote stukken, heel dun, zoals een verduurd dekentje:
heel griezelig
Maar ik zag iets dat alleen ik kan zien
want dat soort dingen zie ik nu eenmaal

(Perestroika, bedrijf 5, scène 8)

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Aids

Acquired Immunodeficiency Syndrome. Wordt veroorzaakt door het hiv-virus, dat het afweersysteem aantast. Aids is de laatste fase van de hiv-infectie: het afweersysteem is dan zodanig afgezwakt dat het lichaam geen verweer meer heeft tegen ziektekiemen. Het hiv-virus werd ontdekt in de jaren tachtig;

de diagnose stond toen nog gelijk met een doodvonnis. Ondertussen bestaat er medicatie die ervoor zorgt dat het afweersysteem van mensen die hiv-positief zijn toch blijft functioneren, waardoor ze geen aids krijgen en een normaal leven kunnen leiden. Meer info op www.sensoa.be.

AZT

Azidothymidine. Werd in de jaren zestig als kankerbestrijdend middel ontwikkeld, maar nooit goedgekeurd. In 1986 toonde een klinische studie aan dat AZT werkzaam bleek te zijn in de behandeling van aids. In maart 1987 werd het in de VS goedgekeurd door de Food and Drug Administration. Het kostte 10.000 dollar per jaar per patiënt. In 1985-1986, de periode van *Angels in America*, zat het medicijn nog in de testfase en was het niet vrij beschikbaar.

Roy Cohn (1927-1986)

Gevreest New Yorks advocaat, speelde begin jaren vijftig een belangrijke rol in de veroordeling van het Joodse echtpaar Julius en Ethel Rosenberg. Werd naaste medewerker van de omstreden homoen communistenjager Joseph McCarthy. Hij combineerde grote rechtszaken met dubieuze praktijken en bemiddelde voor alles en iedereen en tot op het hoogste niveau. Hij ontkende tot zijn dood dat hij homoseksueel was en aan aids leed - hij beweerde leverkanker te hebben. Werd drie keer aangeklaagd, maar telkens vrijgesproken. Op 23

juni 1986, twee maanden voor zijn dood, werd Roy Cohn uit de Orde van Advocaten gezet wegens onethisch en onprofessioneel gedrag.

Jesse Jackson (1941)

Zwarte presidentskandidaat in 1984 en 1988 en burgerrechtenactivist. Kwam in 1984 onder vuur te liggen na antisemitische uitlatingen.

Mormonen

Aanhangers van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen, die op 6 april 1830 opgericht werd in New York. De grondlegger is de profeet Joseph Smith, die vanaf 1820 verschillende visioenen kreeg waarin engelen hem instructies gaven. Een van hen was de engel Moroni, die hem de weg wees naar een eeuwenoud verslag van Joden die uit Jeruzalem vertrokken waren naar het oude Amerika. Smith vond het en vertaalde het naar het

Engels: *The Book of Mormon*. Mormonen geloven dat hun kerk dezelfde is als de oorspronkelijke kerk die Jezus stichtte toen hij op aarde leefde. Tussen 1846 en 1869 verhuisden de Mormonen van Illinois naar Utah: een tocht van 1500 kilometer. De hoofdstad van de Mormonen staat in de de hoofdstad van Utah, Salt Lake City. Vandaag zijn er wereldwijd ongeveer 16 miljoen Mormonen, waarvan het merendeel nog steeds in VS woont.

“Have you no sense of decency, sir?”

Deze woorden werden in 1954 tijdens de ‘Army-McCarthy hearings’ uitgesproken door Joseph N. Welch, de advocaat die het Amerikaanse leger verdedigde tegen republikeins senator Joseph McCarthy en diens advocaat Roy Cohn, in hun heksenjacht op vermeende communisten en homoseksuelen in de jaren vijftig.

“All right, Mr. DeMille, I’m ready for my close-up”

Beroemde slotzin uit de filmklassieker *Sunset Boulevard* uit 1950.

Kaposisarcroom

Een door het humaan herpesvirus 8 (HHV8) veroorzaakte zeldzame en agressieve huidkanker, die begint met paarsrode vlekken op de benen. Vaak een van de eerste symptomen van aids.

George Bush (1924-2018)

Republikein. Voor hij zelf president werd, was hij vicepresident van Ronald Reagan. Uitgesproken tegenstander van de strijd om gelijke rechten voor homo’s.

Ronald Reagan (1911-2004)

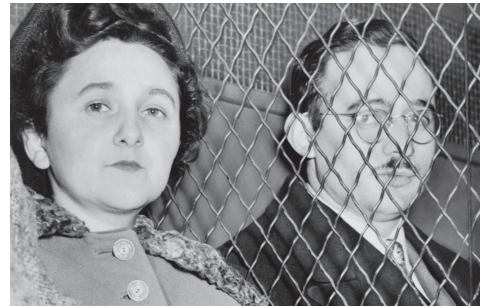
40ste president van de Verenigde Staten. Republikein en voormalig Hollywoodacteur. Hij versloeg in 1981 – hij was toen 69 – de zittende president Jimmy Carter, een democraat. In november 1984 werd hij met een grote meerderheid herverkozen. Na twee ambtstermijnen werd Reagan in 1989 opgevolgd door de republikein George Bush, die in 1993 de fakkel doorgaf aan de democraat Bill Clinton. *Angels in America* speelt zich af in de eerste helft van de tweede ambtstermijn van Reagan.

San Francisco

Stad in Californië, ook wel bekend als “gay capital of the world” of “the gay Mecca”. Heeft een van de grootste LGBTQI+-gemeenschappen ter wereld. In de vroege jaren tachtig richtte het hiv-virus er een ware ravage aan. In

Angels in America staat San Francisco symbool voor de ideale maatschappij: tolerant, mooi, liefhebbend, inclusief, links. Ook de hemel waarin de engelen uit het stuk wonen lijkt op San Francisco, maar dan op San Francisco vlak na de grote aardbeving in 1906: de dag waarop God zijn engelen voorgoed in de steek liet.

Ethel Rosenberg (1915-1953)

Joodse vrouw en moeder van twee kinderen, die samen met haar echtgenoot Julius Rosenberg beschuldigd werd van spionage voor de Sovjet-Unie tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het Amerikaanse echtpaar werd ervan verdacht ontwerpen van de atoombom aan Russische agenten te hebben doorgespeeld. Ze bleven hun onschuld bepleiten en verwierven steun over de gehele wereld. Roy Cohn speelde een prominente rol in hun proces. In 1951 werden de Rosenbergs ter dood veroordeeld. Op 19 juni 1953, nadat ze haar man had zien executeren, stierf Ethel in de elektrische stoel.

'ANGELS IN AMERICA' VANUIT LGBTQI+-PERSPECTIEF

QUEER ANGELS AND FABULOUS CREATURES

Edith Cassiers

Voor velen van ons betekent deze ziekte het einde maar lang niet voor allemaal. De doden zullen worden herdacht en zullen knagen aan de levenden maar dat gaan we niet uit de weg. Wij sterven niet meer in het geheim. De aarde draait alleen vooruit. Ooit worden we burgers. De tijd is gekomen. Tot ziens dan maar. You are fabulous creatures, jullie allemaal. Ik geef jullie mijn zegen: Meer Leven. Het Grote Werk Begint.
(Prior Walter, epiloog *Perestroika*, einde stuk)

Een Broadwayproducer vroeg Tony Kushner om de ondertitel van zijn stuk *Angels in America* te schrappen. Immers, 'A Gay Fantasia on National Themes' kon potentieel publiek afschrikken. Waarom moeten die nationale thema's vanuit een 'gay' perspectief worden bekeken? De producer vermoedde ongemakkelijkheid en blasfemie. Maar Kushner weigerde. De titel moest de blik van de toeschouwer in een noodzakelijke richting sturen. Toen zijn engelen voor het eerst nederdaalden op Broadway in 1993 betekende dat een belangrijke breuk in de representatie van LGBTQI+-mensen. Het stuk bekritiseerde expliciet de marginalisering van homoseksuelen in de VS door de aids-epidemie aan te kaarten en de slachtoffers een gezicht te geven. Kushners fantasmagorische epos zou de ravages van het verleden verbeelden, maar ook – bovenal – een ander toekomstbeeld tekenen.

PAARSE GEVAAR

Het stuk speelt zich af in de VS van de jaren 1980. Voormalig acteur Ronald Reagan was president (1981-1989) en voerde een ultraconservatief beleid uit, zowel op economisch als op cultureel vlak. Met de opkomst van de New Right was de tijd in verschillende opzichten een terugkeer naar de jaren 1950: beleidsmakers beklemtoonden nationalistische, religieuze en familiewaarden, terwijl ze de angst voor het *rode* en *paarse* gevaar (communisme en homoseksualiteit) duchtig aanwakkerden.

Een gevolg was het verstrengen van gendernormen: mannen moesten hun gezin ondersteunen, terwijl vrouwen thuisbleven om voor de kinderen te zorgen. Reagan belichaamde zelf de ideale Amerikaanse man: een witte, sterke, viriele 'self-made

man' die nooit emoties toont, en vrijheid, individualisme en militarisme hoog in het vaandel draagt. Waar de jaren 1960 en '70 door een grote(re) vrijheid werden gekenmerkt voor LGBTQI+-cultuur en de beleving van seksualiteit in het algemeen, werden vrouwen- en LGBTQI+-rechten in de jaren '80 teruggeschroefd. Reagan stelde tijdens zijn eerste presidentiële campagne:

“Mijn kritiek is dat de homobeweging niet alleen burgerrechten vraagt; ze vraagt om de erkenning en aanvaarding van een alternatieve levensstijl, waarvan ik meen dat de maatschappij die niet kan gedogen, en ik ook niet.”

Die veranderde cultuur wordt het meest duidelijk in de reacties op de aidsepidemie. In 1981 werden de eerste homoseksuele mannen met aids gediagnosticeerd. De ziekte betekende het onafwendbare einde voor velen. Er was nog geen effectieve behandeling gekend, en mensen die gediagnosticeerd werden (als dat al gebeurde), stierven vaak slechts enkele maanden of weken later. De omgang met de ziekte was symptomatisch voor de socio-politieke positie van LGBTQI+-mensen in de toenmalige samenleving. De oorspronkelijke naam voor aids was GRID, of 'Gay Related Immune Deficiency', in sommige Amerikaanse ziekenhuizen sprak men ook over WOGS, of 'Wrath of God Syndrome', en, dichterbij huis, over 'homokanker' of 'homopest'. De ziekte, die vooral jonge, homoseksuele mannen leek te treffen, werd als een goddelijke straf gezien, of een poging van de natuur om de (zogezegde) losbandige promiscuïteit van de opkomende LGBTQI+-gemeenschap te corrigeren. De ziekte ging bijgevolg ook gepaard met een grote vorm van stigmatisering: na diagnose werden aidspatiënten vaak verbannen uit families of vriendenkringen, en sommige ziekenhuizen of dokters weigerden patiënten te behandelen uit vrees voor besmetting. Protestmarsen en andere vormen van activisme werden genegeerd of beantwoord met politiegeweld. Reagan zou de ziekte voor het eerst aankakten in 1987, toen al meer dan 20.000 mensen aan aids waren overleden in de VS alleen.

Het stuk *Angels in America: A Gay Fantasia on National Themes* neemt die aidsepidemie en het conservatieve klimaat onder Reagan als achtergrond. We volgen o.a. Prior Walter die na zijn aidsdiagnose door zijn minnaar wordt achtergelaten. Meerdere personages worstelen met de verstikkende opgelegde gender- en relatiepatronen, zoals de mormoonse Harper Pitt die zich tevergeefs (en met behulp van veel valium) tracht te wringen in een huismoederrol. De personages die zich wel staande houden in Reagans visie, zoals communisten- en homovervolger Roy Cohn die stiekem met mannen slaapt, cultiveren een toxische en uiteindelijk tragische identiteit.

HUIDIGE STIGMATA

Enkele jaren voordat *Angels in America* in première ging, werd de term 'intersectionaliteit' geïntroduceerd. Die stelt dat sociale identiteiten en gerelateerde systemen van discriminatie, onderdrukking of dominantie elkaar steeds kruisen

of overlappen. Kortweg: iemand wordt niet alleen gediscrimineerd op vlak van seksuele oriëntatie, maar (tegelijkertijd) ook op vlak van ras, gender, sociale klasse, leeftijd, religie, abiliteit, etc. Dat wordt pijnlijk duidelijk in Kushners diverse homoseksuele gemeenschap. Priors ex-minnaar Louis Ironson worstelt met zijn joodse religie en homoseksualiteit, terwijl Harpers echtgenoot Joe zijn recent ontdekte geaardheid niet kan verzoenen met zijn mormoonse geloof. De twee fundamenteel verschillende religies zijn zelf vaak slachtoffer van discriminatie, maar veroordelen beide homoseksualiteit.

Door religie zo prominent aanwezig te maken in een ‘gay fantasia’ onderhandelt de Joodse, homoseksuele Kushner als het ware een plek voor LGBTQI+ in die religies. Meer nog, geloof kleurt ‘gay’. Een engel verschijnt aan Prior en roept hem als uitverkoren boodschapper op. De mensheid mag zich niet langer verder ontwikkelen, waarschuwt de engel, want dat veroorzaakt lijden en pijn – ergo de aidsepidemie. De bovenmenselijke hemelfiguur heeft, aldus Kushners regieaanwijzingen, geen duidelijke genderidentiteit: de engel is noch man, noch vrouw. Vandaag zouden we zo’n genderfluïde wezen ‘queer’ noemen, iemand die buiten de norm van seksuele of genderoriëntatie valt. Het is opvallend dat dit bovennatuurlijke wezen juist de zieke Prior als Messias aanduidt. Priors verworpen kapotte, homoseksuele lichaam wordt een kelk voor het heilige, zijn aids wordt een hedendaagse vorm van stigmata.

De blinde vlek in het stuk, echter, ligt in de benadering van ras en homoseksualiteit. In een stuk dat de Amerikaanse homogemeenschap moest representeren, is er maar één zwarte acteur aanwezig die slechts twee kleine rollen speelt – en dat terwijl zwarte mannen de grootste slachtoffers zijn in het Amerikaanse aidsverhaal. Daarenboven zijn beide rollen een klassiek voorbeeld van de ‘Magical Negro’ troop: een traditie in (vooral) Amerikaanse films en literatuur waarin een zwart nevenpersonage onbaatzuchtig het witte hoofdpersonage helpt. De zwarte verpleger en *drag queen* Belize is het minst uitgewerkt van alle personages – iets wat Kushner ook in latere interviews heeft toegegeven –, maar moet wel (letterlijk) de rommel van de overige witte personages opruimen en hun persoonlijke ontwikkeling ondersteunen. Op die manier wordt een verhaal over het belang van inclusie en acceptatie toch weer verrassend gesloten.

KRAKENDE KASTEN

Wat is de betekenis van het stuk vandaag voor de LGBTQI+-gemeenschap? Door betere voorbehoedsmiddelen en medicatie hoeft hiv of aids niet langer een doodvonnis te zijn. Meer en meer mensen zijn in staat om nog een lang leven te leiden met hiv. Toch betekent dat niet het einde van het probleem. Anti-aidsmiddelen zijn namelijk niet voor iedereen beschikbaar – ook vandaag niet, ook niet in het Westen. Zo heeft de huidige Amerikaanse president de Affordable Care Act opgezegd, waardoor een schrikwekkend hoog aantal hiv-patiënten betaalbare toegang verliest tot medicatie. Naast de medische behandeling, wankelt ook de levenskwaliteit van hiv-patiënten. Sensoa rapporteerde in 2017 dat 65% van de Belgische

hiv-patiënten discriminatie ondervindt. Eén op drie hiv-patiënten ervaarde dat in de zorgsector, zoals in ziekenhuizen of bij de tandarts. Stigmatisering blijft nog steeds een van de grootste problemen in de strijd tegen aids, waardoor één op zeven van de Belgische hiv-patiënten niemand vertelt over zijn of haar aandoening. Tot slot is de discriminatie die aan de basis lag van de aidsepidemie nog steeds de wereld niet uit. LGBTQI+-tolerantie is in veel landen toegenomen, met meer rechten als gevolg. Een van de rechtstreekse gevolgen van het bejubelde *Angels in America* is dat LGBTQI+ steeds meer gerepresenteerd worden: op het podium, op de bladzijde, op het witte doek. Zichtbaarheid is een eerste stap richting gelijkheid. Tegelijkertijd blijft LGBTQI+-foob geweld oprukken. Haatmisdrijven omwille van seksuele oriëntatie, genderidentiteit of expressie stijgen opvallend met de opkomst van bewegingen als alt-right en nieuw-conservatisme – in de VS maar ook in Europa en België.

Angels in America toont niet alleen de worsteling van homoseksuelen in een heteronormatieve wereld, het nodigt de toeschouwer ook uit om die wereld te herdenken vanuit een Ander, ‘gay’ of ‘queer’ perspectief. Waar die laatste term oorspronkelijk stond voor ‘vreemd’, ‘raar’ of ‘zonderling’ en veelal als scheldwoord werd gebruikt, is het vandaag een geuzenterm geworden voor de LGBTQI+-gemeenschap. ‘Queer’ werd een politieke krachtterm die, zonder zich per se aan een specifieke ideologie of politiek te verbinden, bovenal pleit voor inclusie en het herdenken van (vastgeroeste vormen van) identiteit. Er schuilt veel macht in het appropriëren van een scheldwoord. In een interview uit 1998 beschrijft Kushner het als volgt:

“Jezelf een paria noemen, de Ander, als dat is wat we zijn, is een belangrijke politieke daad. We ontnemen de onderdrukker het recht en privilege om ons te definiëren, we eigenen ons het recht toe om onszelf een naam te geven. Dat is een les die elke homoman en lesbienne leert: de kast beschermt ons niet, ze maakt ons alleen maar beschaamd en zwak. Onze kracht zit in het openlijk naar buiten komen.”

Het persoonlijke wordt politiek. Een ‘Andere’ identiteit stelt andere noden en eisen dan diegene voor wie de politieke status quo werd opgesteld. Een (persoonlijke en nationale) identiteit vinden vormt een belangrijke queeste in *Angels in America*. Op het einde van het stuk* zijn de toeschouwers aan de beurt. Prior doorbreekt de vierde wand en spreekt het publiek aan. Als hij zegt ‘*You are fabulous creatures, each and every one,*’ maakt hij van ons allen één queer gemeenschap, bestaande uit meerdere etniciteiten en genderidentiteiten. Het woord ‘fabulous’ is in dat opzicht niet toevallig gekozen. In het boek *Fabulous: The Rise of the Beautiful Eccentric* (2018) beschrijft cultuurcriticus en dj madison moore hoe ‘fabulousness’ als levensstijl een politiek gebaar wordt. Door een hypercreatieve kledingsstijl en flamboyant gedrag eisen gemarginaliseerde outsiders als *queers* en mensen van kleur zichtbaarheid. Door van zichzelf een spektakel te maken, confronteren fabelachtige figuren als Belize hun toeschouwers met de status quo. Ze eisen een plaats op in een wereld waarin zij niet welkom zijn.

* De Epiloog werd in de bewerking van Olympique Dramatique niet behouden (nvdr).

Wanneer Prior ons op die manier aanspreekt, gaan wij behoren tot de groep van ‘fabulous creatures’ die de scène siert, bestaande uit een zwarte man, een witte man met aids, een joodse man en een mormoonse moeder. Wij zijn allen ‘anders’, lijken ze te stellen, gevormd in verschillen, maar net daarom één gemeenschap. Het leidt tot een symbolisch eindbeeld: zij die moesten zwijgen en in een hoekje een stille dood sterven, betreden het podium, gaan in het licht staan en nemen het woord. Ze maken van zichzelf een spektakel. Ze weigeren onzichtbaar te zijn.

Toen het stuk in première ging, had Bill Clinton net de conservatieve George Bush verslagen. Clinton was de eerste presidentskandidaat die zich expliciet tot de LGBTQI+-gemeenschap richtte. Het stuk werd onthaald in een gloed van politiek optimisme en hoop in de toekomst. Tegen een achtergrond van klimaatverandering en een hertekend (inter)nationaal politiek landschap, is dat vertrouwen in vooruitgang veelal verdwenen. Het doel is niet langer deel uitmaken van de bestaande wereld – het failliet van een heteronormatieve samenleving is gebleken. In plaats van zich te conformeren, verbeelden veel *queers* nieuwe structuren. Maar nog steeds, meer dan ooit, vanuit een radicaal inclusie-idee, vanuit een machtig mededogen. Als Prior onze blik in de donkere theaterzaal zoekt, zullen wij dan terugkijken? En zal het bij kijken blijven?

DE VOLLEDIGE TEKST: WWW.TONEELHUIS.BE/NL/PROJECTS/ALL-ABOUT-ANGELS/

ROY COHN, VAN JOSEPH MCCARTHY TOT DONALD TRUMP

Marc Reynebeau

Het is onder meer een kwestie van stijl. Wat te doen wanneer je met vastgoed je geld verdient, weigert om flats aan minderheden te verhuren om je appartementsblokken blank te houden, en dan wegens discriminatie voor de rechter wordt gedaagd? Dat was in 1973 een vraag voor Donald Trump, toen een twintiger die carrière wilde maken in de schaduw van zijn vader Fred. Trump vond het antwoord in een nachtclub in New York waar hij de advocaat Roy Cohn ontmoette. Die had raad voor hem: zoek geen vergelijk, kies zelf je slagveld en laat je niet op het terrein van de tegenstander lokken, geef nooit je ongelijk toe, erken nooit schuld, excuseer je nooit, verdedig je nooit, ga altijd in de aanval. Zeg justitie: *go to hell*.

Zo geschiedde. Namens Trump diende Cohn een tegeneis met een gigantische schadeclaim in, zagezegd wegens lasterlijke beschuldigingen. Twee jaar later, toen het niet anders meer kon maar de zaak wel uit de publieke aandacht was verdwenen, zou Trump in alle stilte toch schikken. Tegenover de buitenwereld kon hij echter blijven volhouden dat hij ‘nooit’ een rechtszaak had verloren en voorts onmogelijk een racist kon zijn. Nog een les van Cohn: geef nooit toe dat je hebt verloren, al is het wel zo, maar eis integendeel altijd de overwinning op. Biografen van Cohn en Trump zien deze episode als een cruciaal moment, zeker voor de laatste. Trump was zozeer onder de indruk van Cohn dat hij hem tot zijn advocaat, fixer én mentor maakte. Dat bleef hij tot hij in 1986 stierf aan aids, al zou Trump zich op dat ultieme moment van Cohn distantieren. Maar in 1973 had Cohns agressieve stijl zijn efficiëntie bewezen en Trump nam die over, eerst in zaken, later ook politiek. Wat Cohn hem leerde, toont zich nog altijd in Trumps presidentschap: het leven is een knokpartij.

Toen Trump het benauwd kreeg door het officiële onderzoek naar de Russische inmenging in de presidentsverkiezingen van 2016, zou hij er met zoveel woorden zijn beklag over maken dat hij iemand als Cohn miste. Van zijn toenmalige minister van Justitie Jeff Sessions verwachtte Trump zonder meer dat hij zou zijn als ‘my Roy Cohn’, ‘een advocaat die je beschermt’. Dat Sessions weigerde om het in zijn officiële functie op te nemen voor het privébelang van Trump, kostte hem uiteindelijk zijn baan.

Met Trump was Cohn in zaken, zoals hij tevoren de juridische belangen van de maffia van New York had gediend. Net zoals voor Trump bleef de grens tussen zaken en politiek voor Cohn altijd erg dun. Beiden zagen politiek tenslotte slechts als het snijpunt van macht en geld, en daar was het hen altijd om te doen. Hun persoonlijke motivatie lag in een fragiel zelfbeeld, getekend door kwetsbaarheid, wraakzucht en angst voor afwijzing en vernedering. In hun perceptie is het leven een oorlog, waarin alleen winnaars en verliezers kunnen bestaan. En zij wilden met alle middelen winnen – in de vorm van geld en macht, met publieke erkenning bovenop. Daar past die ‘directe’ stijl bij: bluffen, pesten, vernederen, intimideren, liegen, lasteren, manipuleren, aanvallen, nooit toegeven. In de scheldwoorden die Trump voor zijn critici en politieke opponenten bedenkt, kan geen verwijt erger klinken dan dat ze losers zijn. Omgekeerd houdt hij zijn kiezers stevast voor dat ze met hem als president zo vaak en zo veel zullen winnen dat ze het winnen uiteindelijk zelfs beu zullen worden.

Donald Trump, Roy Cohn © Marilynn K. Yee, The New York Times, Redux 1984

Die agressieve ingesteldheid hangt samen met ongetemperd narcisme en schaamteloze zelfverheerlijking. Dat verklaart ook Trumps onvermogen om een fout toe te geven. Het heeft een pathologisch kantje. Zelfs een verspreking mag in het wereldbeeld van Trump niet bestaan – hij stelt die dan doorgaans voor als een synoniem. En als hij zich vergist in de koers die een orkaan zal volgen, voegt hij met een viltstift zijn vergissing als een nieuwe waarheid aan de officiële kaarten toe. Trump ervaart dat niet als leugens of zelfbedrog; het stamt uit de arrogante overtuiging dat hij recht heeft om een voor hem zo behaaglijk mogelijk universum te creëren, zowel in de feiten als in hun ethische betekenis.

Cohn leerde Trump ook het belang van beeldvorming, imago en publiciteit. Beiden hunkerden altijd naar respectabiliteit en erkenning, al was het maar in het ontzag dat Cohn wilde afdwingen met zijn Rolls-Royce. Voor het oog van het grote publiek, en dus ook in de media, helpt het altijd om zelf het gespreksonderwerp te kunnen bepalen en zo nodig te veranderen. Als president heeft Trump altijd wel een thema klaar – pakweg het plan om Groenland te kopen – om de aandacht van weer een volgend potentieel schandaal te kunnen afleiden. En uiteindelijk is elke publiciteit goede publiciteit, want het onderwerp van gesprek zijn, in welke zin dan ook, is wat bepaalt wie ertoe doet.

Controverse helpt om aandacht te trekken. En Roy Cohn was altijd controversieel. Als twintiger trok hij al nationale aandacht, als juridisch medewerker en inspirator ('vampier', zeggen sommigen) van senator Joseph McCarthy. Die zag in de anti-communistische paranoia van kort na de Tweede Wereldoorlog een bedding om een ware heksenjacht te ontketenen tegen al dan niet vermeende landverraders. Daar had Cohn ervaring in: hij was zijn carrière als jurist begonnen met het vervolgen van mogelijke Sovjet-spionnen; hij aarzelde niet om een onschuldige vrouw ter dood te laten veroordelen. Maar vooral in het project waarmee McCarthy zijn politieke reputatie nog wat late glans hoopte te geven, kon Cohn zijn machts- en geldingsdrang botvieren. Met McCarthy kraakte Cohn het leven en de carrière van velen, in de ambtenarij, het leger of in Hollywood, met vaak uitzinnige verdachtmakingen en demagogische beschuldigingen over 'on-Amerikaans' en onvaderlands gedrag. Niet alleen communisme behoorde daartoe, maar ook homoseksualiteit. Cohn was nochtans zelf ook zo'n *sex pervert*, zoals het toen heette, maar hij trachtte zijn homoseksualiteit koste wat het kost te verbergen. Toen aids hem aan het eind van zijn leven tekende, beweerde hij aan leverkanker te lijden.

Cohn kreeg twee decennia na zijn dood weer publieke aandacht omdat hij wordt gezien als de drijvende kracht, over het graf heen, achter het presidentschap van Donald Trump. Meer nog, Cohn was altijd al actief in de coulissen van de conservatieve en nationalistische politiek. Vooral met president Ronald Reagan onderhield hij in de jaren tachtig warme contacten. Maar personages als hij en Trump kunnen politiek pas succesvol zijn als de dominante cultuur hen daartoe de ruimte biedt. Toen de ster van Cohn begon te rijzen, overheerste in de VS nog een achterkamerpolitiek waarin alleen een selecte elite het voor het zeggen kreeg. Die maakte deel uit van netwerken van makelaars in macht en geld – en in wat daarbij verder nog aan gunsten en hand- en spandiensten te verdelen viel. Daar kon een allerminst door ethische bekommernissen gehinderde strateeg als Cohn met zijn breed vertakte relaties in politiek, justitie en economie een machtspositie uitbouwen, als fixer en power broker. Het pijnpunt in de Amerikaanse politiek blijft immers de financiering van politieke campagnes: wie verkozen raakt, mag nooit vergeten om achteraf zijn donoren ter wille te zijn, ook niet als het gaat om pakweg bouwvergunningen, overheidsopdrachten, subsidies of fiscale regelingen.

Onder het presidentschap van Reagan kregen figuren als Cohn nog meer bewegingsruimte dan tevoren. Wat tevoren nepotisme of corruptie was, werd officieel

beleid. Want het ideologische tij was gekeerd: het neoliberalisme legitimeerde een *winner-takes-all*-mentaliteit. Het gebood dat de overheid kleiner moest, met navenante belastingverlagingen, zeker voor de rijken, terwijl sociale rechten en voorzieningen werden afgebouwd en *conspicuous consumption* ook cultureel weer een maatschappelijke deugd werd. Via liberalisering, deregulering en privatisering vielen er nog meer gunsten te verdelen. Cohn en Trump waren er de exponenten van; zij introduceerden, aldus het maandblad *The Atlantic*, de ‘maffiasijl’ in de Amerikaanse democratie: een kille, nietsontziende machtspolitiek.

Donald Trump voerde de verwevenheid van macht en geld naar een toppunt. Hij nam geen genoegen met een rol backstage, als bemiddelaar, financier of lobbyist, hij koos zelf voor het voorplan. Hem motiveerden ijdelheid, geldingsdrang en een zucht naar publiciteit – of misschien deed hij het alleen uit verveling of vanuit de overtuiging dat men nooit zo goed wordt gediend als door zichzelf.

Trumps kandidatuur en verkiezing in 2016 verhelderen vooral de staat van de politiek. Vooreerst: de klassieke mechanismen van de politiek had Trump hoe dan ook niet nodig. Financiers hoefde hij niet te plezieren, want hij had zelf geld genoeg. De patronage van de Republikeinse partij diende hem alleen in de formele nominatie, maar daarzonder had hij het ook kunnen doen. Haar structuren kon hij missen omdat hij geen nood had aan de belangrijkste functie daarvan, het mobiliseren van militanten en kiezers. Hij kreeg immers zo al praktisch onbeperkt toegang tot de media en zo tot zijn potentiële electoraat. Ideologisch heeft de partij hem al evenmin wat te bieden (en, omgekeerd, kan ze hem niets in de weg leggen) omdat ze inhoudelijk al helemaal is uitgehold en gefragmenteerd tot deelbelangetjes als gevolg van onder meer het populisme van wijlen de Tea Party. Van wat ooit een moreel kompas in de partij kon zijn, blijft nu alleen nog cynische hypocrisie over. Het is zelfs maar de vraag of Trumps presidentschap nog iets te maken heeft met politiek. Of toch, het is nog altijd politiek, heel harde politiek zelfs, maar het heeft er niet meer het aanschijn van. Het ziet er nu uit als entertainment, als een freakshow.

HARPER

Hoe veranderen mensen?

MORMONENMOEDER

Dat heeft met God te maken
en dat is niet per se plezant
Met een uitgescheurde duimnagel splijt
God je vel open
van je keel tot aan je navel
Hij priemt een reusachtige vieze hand naar binnen
en Hij pakt je bloederige darmen
ze proberen nog weg te glippen maar
Hij knijpt heel hard,
Hij volhardt, Hij rukt en trekt
tot al je ingewanden eruit hangen
Pijn
Dat heb je nog nooit gevoeld zoiets
En dan propt Hij alles terug
Vuil
Half in de knoop
Uiteengereten
En je kunt jezelf beginnen dichtnaaien

HARPER

En terug rechtstaan en zo rondlopen

MORMONENMOEDER

En doen of alles terug in orde is

HARPER

Zo veranderen mensen

(Perestroika, bedrijf 3, scène3)

ROY

Dit is geen grootspraak. Of hypocrisie

Dit is de realiteit

Ik heb seks met mannen

Maar in tegenstelling tot de meeste anderen die dat doen,
introduceer ik het gastje dat ik vogel aan het Witte Huis

en de President lacht ons toe en geeft hem een handje

Want wat ik ben hangt voor honderd procent af
van wie ik ben

Roy Cohn is geen homoseksueel

Roy Cohn is een hetero die rondvogelt met jongens

(Millennium Approaches, bedrijf 1, scène 9)

MEER INFORMATIE VIA WWW.TONEELHUIS.BE/NL/PROJECTS/ALL-ABOUT-ANGELS/

Toneelhuis werkt met subsidies van de stad Antwerpen en de Vlaamse overheid